

Tadeusz Pikus

"Sługa Boży Stefan Kardynał Wyszyński (1901-1981) : co Kościół i Polska zawdzięczają Prymasowi Tysiąclecia?", red. Stefan Budzyński, Irena Burchacka, Adam Mazurek, Władysław Miziołek, Warszawa 2000 : [recenzja]

Studia Theologica Varsaviensia 40/1, 218-220

2002

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

zwanej już klasyczną. I to jest cenne. Cztery pierwsze numery są dobrze redakcyjnie dopracowane, choć w numerze drugim rocznika trzeciego, redakcja odeszła od zasady i zgodziła się na podanie literatury na końcu artykułu D. J i n d r á ě k a. Małe przeoczenie, ale to trochę rozbija przyjętą redakcyjną zasadę.

Oceniając, trzeba powiedzieć, że Czasopismo Naszych Sąsiadów jest cennym wkładem w teologię europejską. Zachęca do umieszczania artykułów na jego łamach.

Józef Kulisz SJ

Sluga Boży Stefan Kardynał Wyszyński (1901-1981). Co Kościół i Polska zawdzięczają Prymasowi Tysiąclecia? Praca zbiorowa pod redakcją Stefana Budzyńskiego i Ireny Burchackiej i Adama Mazurka. Wprowadzenie bp Władysław Miziołek. Kalendarium Adam Wieczorek. Zdjęcia: Archiwum, Archiwum rodzinne kardynała Stefana Wyszyńskiego, Instytut Prymasowski Ślubów Narodu, Andrzej Kossobudzki-Orłowski, Ryszard Rzepecki, Tadeusz Zagoździński, Oficyna Wydawniczo-Poligraficzna „Adam”, Warszawa 2000, ss. 544.

1. Strona formalna albumu

Album został wykonany bardzo starannie. Zawiera fragmenty osobistych i bardzo głębokich wypowiedzi Stefana kardynała Wyszyńskiego oraz teksty 70 różnych autorów. Są wśród nich kardynałowie, arcybiskupi, biskupi, przedstawiciele uczelni, księża, zakonnicy, zakonnice, członkinie Instytutu Prymasowskiego Ślubów Narodu, politycy, inteligencja, medycy i in. Teksty są różnorodne. Część autorów ujmuje postać ks. Prymasa i jego życie z bardzo bliska, zwracają uwagę na szczegóły i relacje bardzo osobiste i wspomnieniowe, część zaś zachowuje dystans, kontekstualność i perspektywę. Można w nich spotkać refleksję, komentarz, analizę i przemyślenia. Teksty są ilustrowane zdjęciami z życia Prymasa Tysiąclecia. W albumie jest zamieszczonych 260 oryginalnych zdjęć oficjalnych i prywatnych. Wszystkie zdjęcia są starannie opisane. Zostały rozmieszczone w układzie chronologicznym, począwszy od lat dziecięcych aż do ostatnich dni ziemskiego przebywania. Całość opracowania poprzedzona jest słowem wstępnym Józefa kardynała Glempa, Prymasa Polski. Na końcu został umieszczony indeks nazwisk i notki o autorach. Dzięki tym różnorodnym elementom album jest barwny i niezwykle atrakcyjny. Posiada przejrzystą strukturę i piękną szatę graficzną.

2. Strona merytoryczna albumu

Bardzo ważną częścią albumu jest biografia Stefana Kardynała Wyszyńskiego opracowana w sposób interesujący i merytoryczny przez ks. bp. Władysława Mi-

ziołka. Podtytuł albumu podany w formie pytania: „Co Kościół i Polska zawdzięczają Prymasowi Tysiąclecia?” domagał się od autorów artykułów ujmowania postaci Prymasa w wymiarze dynamicznym. Zdecydowanie na pierwszy plan wybija się cytowana już na początku przez ks. abp. Józefa Kowalczyka, nuncjusza apostołskiego w Polsce, wypowiedź Jana Pawła II wygłoszona podczas audiencji, następnego dnia po inauguracji swego pontyfikatu. W takich słowach zwrócił się on wówczas do Prymasa Wyszyńskiego: *Czcigodny i umiłowany Księżu Prymasie! Pozwól, że powiem po prostu co myślę. Nie byłoby na Stolicy Piotrowej tego Papieża-Polaka, który dziś pełen bojaźni Bożej, ale i pełen ufności rozpoczyna nowy pontyfikat, gdyby nie było Twojej wiary, nie cofającej się przed więzieniem i cierpieniem, Twojej heroicznej nadziei, Twego zawierzenia bez reszty Matce Kościoła, gdyby nie było Jasnej Góry i tego całego okresu dziejów Kościoła w Ojczyźnie naszej, które związane są z Twoim biskupim i prymasowskim posługiwaniem* (s. 7). Tekst ten jest cytowany w albumie wielokrotnie przez różnych autorów. Już same tytuły artykułów, których część wymienię, pokazują co Kościół i Polska zawdzięczają Prymasowi Tysiąclecia, z racji tego co on im uczynił: Służył cierpieniem i pracą (s. 79), Sprawował posługę Dobrego Pasterza (s. 90), Przeprowadził Kościół i naród przez burzliwe morze ateistycznego totalitaryzmu (s. 92), Widział jasno drogę Kościoła i narodu (s. 112), Przywiódł naród do Matki (s. 120), Zostawił nam świętość życia (s. 125), Trwa w bogactwie swego życia i nauczania (s. 137), Ujął się za zniewolonym narodem (s. 146), Sprostował wyzwaniom czasu (s. 156), Ocalił tożsamość narodu, Kościoła i kultury (s. 158), Umacniał nas w polskości (s. 169), Zachował jedność Kościoła (s. 178), Służył całym sobą (s. 183), Był on siłą narodu (s. 251), Przeprowadził naród ku wolności (s. 258), Nauczył nas pokory i mądrości (s. 260), Służył Bogu w duchu pracy (s. 319), Przyczynił się do odzyskania przez Polskę niepodległości (s. 343) itp.

Właściwe wymiary postaci Prymasa Tysiąclecia i jego dzieła ukazane są w albumie nie tylko w niezłomnych cechach jego charakteru i cnotach teologicznych, ale też i w kierunkach jego konkretnych działań. Autorzy dostarczają materiału szczególnie na ważny okres kierowania Kościołem katolickim w Polsce przypadający na czas budowania socjalizmu realnego. Realizowano wówczas program ateizowania Polski. Dokonywano tego według następującego planu, przebiegającego pod hasłem leninowskiej koncepcji rozdziału Kościoła od państwa: – usunięcie religii z wszystkich działów aparatu państwowego i wszelkich instytucji publicznych; – ideologiczne i propagandowe wdrażanie stereotypu, że „Kościół się miesza do polityki” i jest powiązany z „dywersyjnymi ośrodkami reakcji”; – głoszenie poglądu, że „wiera to prywatna sprawa człowieka”; – sekularyzacja małżeństwa (śluby cywilne, rozwody); – znacjonalizowanie oświaty i laicyzacja szkoły; – uznanie *de facto* katolików za obywateli drugiej kategorii; – znacjonalizowanie majątku Kościoła; – maksymalne ograniczenie jego społecznego oddziaływania (po-

moc charytatywna, szkolnictwo, prasa, szpitalnictwo, nauka); – urzędowe wprowadzenie „obrzędowości świeckiej”; – przeciwstawianie wierze tzw. światopoglądu naukowego (s. 276).

W takich okolicznościach Stefan kardynał Wyszyński inicjował działania o charakterze apologetycznym i realizował programy duszpasterskie. Jest to między innymi: Przyjęcie więzienia; – *Non possumus* prymasowskie wobec żądań władzy; – Program Wielkiej Nowenny i obchodów Tysiąclecia Chrztu Polski; – Docenianie w pełni wartości religijności ludowej, przy równoczesnym dążeniu do tworzenia bardziej pogłębionej religijności elit; – Właściwa metoda wprowadzania w życie uchwał Soboru Watykańskiego II; Umiejętność wpływania na kształtowanie stosunków międzynarodowych; – Dojrzały, odpowiedzialny i rozumnie krytyczny stosunek do Stolicy Apostolskiej. Wielka czujność o to, aby reżim komunistyczny nie wbił klina pomiędzy Stolicę Apostolską a Kościół w Polsce na tle politycznej Europy (s. 97).

Album o Stefanie kardynale Wyszyńskim, Słudze Bożym jest zaplanowanym przez wydawcę swego rodzaju pomnikiem na 100-lecie jego urodzin i 20-lecie jego śmierci. O wielkiej wartości albumu zdecydował sam bohater, Prymas Tysiąclecia, ofiarny kapłan, troskliwy i odważny duszpasterz i mąż stanu oraz autorzy wspomnień i wydawcy. Mam nadzieję, że dla każdego kto znał kardynała Wyszyńskiego osobiście album dostarczy wielu wspomnień i odkryje nieznane szczegóły dotyczące jego osoby i posługi, zaś dla tych, którzy nigdy się z nim nie zetknęli odsłoni wielką postać człowieka modlitwy, zawierzenia Maryi, zaufania Samemu Jedyjnemu Bogu, troszczącego się o Polskę, na tle historii Kościoła w Polsce XX wieku. *Ponieważ umiał być odważnie świętym w XX wieku* – napisał Józef kardynał Glemp – *niech będzie przykładem dążenia do świętości dla swoich Rodaków w XXI stuleciu*.

Bp Tadeusz Pikus

Ks. Janusz Czernski, *Jezus Chrystus w świetle Ewangelii synoptycznych*, Wydział Teologiczny Uniwersytetu Opolskiego (Opolska Biblioteka Teologiczna, tom 42), Opole 2000, ss. 330.

Jezus jest ciągle „modny”, fascynuje zwłaszcza młodych. W ostatnich latach zauważa się także w biblistyce nowe, żywe zainteresowanie osobą, życiem i nauczaniem Jezusa Chrystusa. Wystarczy wymienić takie pozycje znakomitych autorów jak J. Gniliński, *Jesus von Nazaret. Botschaft und Geschichte* (Herder), 1990; R. Schnackenburga, *Die Person Jesu Christi im Spiegel der vier Evangelien* (Herder), 1993; czy H. Schürmanna, *Jesus. Gestalt und Geheimnis* (Bonifatius, Paderborn), 1994. Należy się natomiast dziwić, że do tej pory brakuje książki poświęco-